

Eesti ettevõttele ikka eesti nimi

Ilmar Tomusk

Keeleameti peadirektor

Kui austatud lugejal oleks võimalik istuda ajamasinasse ning reisida ajas 35 aastat tagasi, näeks ta oma kodulinna hoonetel silte kirjadega *магазин, продтовары, промтовары, кафе, ресторан, клуб, гостиница*. Mõnikord, kuid mitte alati, oli neile lisatud ka eestikeelne tõlge: kauplus, toidukaubad, tööstuskaubad, kohvik, restoran, klubi, hotell.

Mäletan hästi, et seisin seitsmeaastasena (aasta oli siis 1971) kommipoes, mille seinal oli hiigelsuur silt **НОВИНКА**. Küll ma murdsin pead, mis komm see **hobuhka** küll olla võiks. Kuna ma vene tähti ei tundnud (neid hakkasime õppima alles teises klassis), arvasin miskipärast, et jutt käib hobustele mõeldud maiustustest. Jätsin kirja pildi meelde ning küsisin kodus emalt. Ta vastas, et silt ei ütle midagi kommide ega hobuste kohta, venekeelne sõna *новинка* on eesti keeli uudistood. See tähendab, et müügile oli tulnud uus komm, kuid mina ei saanud sellest aru.

Kui ma 1995. aastal Keeleametisse tööle asusin, oli suurem jagu venekeelseid silte linnapildist kadunud. Juba 1989. aasta (ENSV!) keeleseadus¹ sätestas (paragrahvides 27–30) nimede – niihästi koha-, isiku-, ettevõtte- jm nimede – eestikeelsuse nõude. Seaduse § 33 nõudis, et avalikult väljapandavate siltide, kuulutuste, teadaannete ja reklaami tekst peab olema eestikeelne. Sellele võis teisel kohal ning eestikeelsest mitte suuremana lisada tõlke või transkriptsiooni, arvestades kohalike elanike, liiduvabariikidevahelise ja välissuhtluse vajadusi. Kuid koos iseseisvumise taastamisega langes venekeelse tõlke vajadus ära.

1995. aasta kevadel vastu võetud uus keeleseadus², mis asendas 1989. aasta seaduse, hoolitses selle eest, et kõik avalikud sildid ja ka

¹ Eesti NSV keeleseadus, ENSV Ülemnõukogu Presiidium, Tallinn, 18. jaanuaril 1989

² Keeleseadus, RT I 1995, 23, 334, vastu võetud 21.02.1995, jõustunud 01.04.1995

ärinimed oleksid eestikeelsed. Paraku sai ärinime eestikeelsuse nõue kehtida vaid pisut enam kui aasta, sest juba 1996. aasta suvel tühistati see põhjendusega, et eestikeelsuse nõue halvendab ärikliimat. Nii hakkasid võõrkeelsed sildid taas linnaruumi tekkima, kuid vene keele asemele asus nüüd inglise keel.

Inglise keelt kirjutatakse eesti keelega sarnaselt ladina tähestikus ning see häirib inimesi tunduvalt vähem kui kirillitsa (kirillitsas kirjutatu peletas, aga ingliskeelne mõjus pigem ahvatlevalt). Kuid eesti keele staatuse ning elujõu seisukohalt ei ole suurt vahet, kas meie keele surub avalikust ruumist välja ladina tähtedega või kirillitsas kirjutatud võõrkeel, kuna eesti keel on nii ühel kui ka teisel juhul asendunud võõrkeelega. Olen Keeleameti juhina teinud paaril korral ettepaneku ärinime keelenõue seadusesse tagasi tuua, kuid poliitikute toetust ei ole see leidnud.

Üheksa aastat tagasi³ kirjutasin Oma Keele lugejatele muudatustest meie ärinimemaastikul, tõin mitmeid näiteid, kuidas algselt eesti nime kandnud ettevõtted on muutunud võõrkeelseks, tuttav nimi on muutunud võõrapäraseks ja sellega haihtunud ka side eestimaisusega. Meenutasin, et meile armsast Hansapangast oli vahepeal saanud Swedbank, ajaloolisest Olümpia hotellist Radisson Blu Hotel Olümpia (*ü* täpid on nimesse siiski alles jäänud ning ei ole kuulda olnud, et need oleks hotelli ärihuve kahjustanud); Põlva Piimast PP Sales; Eesti Ehitusest Nordecon; Saare Töölaevadest Baltic Workboats ning Rakvere Lihakombinaadist HKScan Estonia. Hotell Tallinnast oli aga saanud Park Inn by Radisson Meriton Conference & Spa Hotel Tallinn. Kuigi kõik need nimed on kirjutatud eesti-ladina tähestikus, nii nagu seda nõuab äriseadustik, jääb siiski küsimus, kas ja kuivõrd need avalikku linnaruumi üles pandud võõrkeelsed nimed täidavad neile pandud eesmärki – anda teavet nimeobjekti kohta.

Takistamaks avaliku ruumi jätkuvat võõrkeelestumist, käis kirjanik, tõlkija ning poliitik Paul-Eerik Rummo pisut enam kui kümme aastat tagasi välja idee, et äri- ja ettevõttenimede maailma aitaks rohkem eesti keelt tuua mitte niivõrd riigi sund ja karistused, vaid pigem hea eeskuju ja tunnustus. Nii sai alguse eestikeelse äri- ja ettevõttenime konkurs

³ Vt Ilmar Tomusk „Eesti ettevõttele eesti nimi!“ (Oma Keel 1/2017): www.ema-keeleselts.ee/omakeel/2017_1/OK-1-2017_13.pdf

„Ehe Eesti – Eesti ettevõttele eesti nimi“. 2025. aastal toimus konkurs juba kümnendat korda ning see on toonud eestlaste teadvusesse rohkesti vahvaid ning tähenduslikke äri- ja ettevõttenimesid.⁴

Minu suurimad lemmikud on pärit nimekonkursi algusaegadest. Näiteks võitis 2016. aastal toimunud esimesel konkursil teenindusettevõtte kategooria laureaadi tiitli **Valge Klaar**. See armastatud õunasordile viitav nimi on väga leidlik ettevõttele, mis tegeleb Apple'i seadmete müügi ja hooldusega. Suurepärase leid on ka 2017. aastal teenindusettevõtte kategoorias laureaadi tiitli pälvinud **Vinoteek Mulks**. Viljandis tegutsev Mulks võib viidata naabrite vahel ette tulevale sõbralikule tögamisele (lätikeelne sõna *mulķis* tähendab eesti keeles tobu), samas sisaldab see nimi ka veinootmise tehnoloogiale omast onomatopoeetikat.

Hilisematest aastatest on meelde jäänud 2021. aastal teenindusettevõtte kategoorias võitnud osühing **Kaine Kärbes**, kes pakub oma rändbaaris alkoholivabasisid jooke. Ning 2022. aastal samas kategoorias võidutsenud osühing **Tikupoiss**, kelle samanimeline söögikoht on tuntud kõigile, kes Tallinna-Tartu maanteel Imavereni jõuavad. Tikupoisi kuju ise on pärit kunagises Viljandi tikuvabrikus toodetud tikutoosi etiketilt.

2025. aasta nimekonkursil jagati esmakordselt tunnustust ettevõtte tunnuslause kategoorias, kus võitjaks osutus Kadrina saunaklubi tunnuslause „**Vihaga, kuid vihata**“. Meeleolukaist ettevõttenimedest on meile tulnud teateid ka väljaspool nimekonkursi. Jõgevamaal on nähtud väikebussi, mille külgedele on kantud suurte tähtedega **Ma Sulle Ehitan OÜ**. Ettevõttenimeks ehk kohmakavõitu (kuidas seda käänata – või hoopis pöörata?), kuid reibas ja meelde jääv, samas viitab ka tegevusvaldkonnale.

Kui 1996. aastal tühistati keelseaduses ärinimede eestikeelsuse nõue, põhjendati seda sellega, et nõue halvendab ärikliimat. Nimevõistluse „Ehe Eesti – Eesti ettevõttele eesti nimi“ kümneaastane ajalugu näitab, et ilus eestikeelne nimi, veebiaadress või tunnuslause mitte ei halvenda, vaid hoopis parandab ettevõtte kuvandit. Seda, et ettevõtte positiivne kuvand ei halvenda mingil moel ärikliimat, on kinnitanud paljud nimevõistluse võitjad.

⁴ Vt eelmise aasta võistluse tulemuste kokkuvõtet Marit Alasi loost „Ütle üks ilus ettevõtte nimi!“ (OK 1/2025). https://www.emakeeleselts.ee/wp-content/uploads/2025/05/Utle-uks-ilus-ettevotte-nimi_OK2025-1.pdf

Silte, mis panevad inimesi kukalt kratsima, on avalikus ruumis praegugi. Näiteks pöördus üks inimene 2025. aastal Keeleameti poole järgmise kirjaga:

„Juba tükk aega huvitab mind, mida tähendab eesti keeles ja Tallinna linnaruumis massiliselt levinud sõna PLAZA? Esimese hooga tuleb meelde PLAZA Apollo, Kadrioru PLAZA, Sushi PLAZA, Kawe PLAZA, City PLAZA, Metro PLAZA, Delta PLAZA, Beauty PLAZA (hoia ja keela!), Novira PLAZA, Triumphe PLAZA.

Ei oska seda sõna seostada muu keelega kui hispaania keel. Siis peaks tähendus olema mingi väheldasem väljak või plats. Mida see sõna aga Tallinna majadel tähendab? Kelle initsiatiivil ja korraldusel sellega maju kaunistatakse? PLATSmaju on arutu hulk. Eks ta peen on ju muidugi, ega siis maakeeli kõlbagi särada. Aga ehk olete nii kena ja valgustate labasemaid linnakodanikke (pean ennast silmas), mida see tähendab. Äkki ei oska ma piisavalt aupaklikult vastavatesse hoonetesse siseneda või neist mööduda.“

Palusin oma keeleteadlasest kolleegil murelikule kodanikule vastata, ta kirjutas nii:

„Sõna *plaza* on eesti keeles võõrsõna, seda ei ole eesti keele sõnaraamatuis ega sõnaveebis, välja arvatud võõrsõnade leksikonis, kus sellele on antud selgitus, et sõna tuleb hispaania keelest ja tähendab väljakut või platsi (vrd ka lad *platēa*). Ajapikku on see nimetus kandunud tänava või platsi äärde ehitatud hoonetele, asendades seejuures hotelli, restorani, büroohoone, platsi või kaubanduskeskuse vms liiginime. Nii et sõna *plaza* viitab tõenäoliselt kõrghoonele, osutamata seejuures selle hoone tegevusvaldkonnale.

Patendiameti registri andmetel esineb sõna PLAZA 25 registreeritud kaubamärgi koosseisus, ja see tähendab muu hulgas õigust seda kaubamärki avalikus ruumis kasutada. Siit tuleb vastus ka Teie küsimusele sõna *plaza* tähenduse ja hoone valdaja õiguse kohta kõrghooneid sellega kaunistada. Keeleseaduse § 16 lg 3 kohaselt tuleb võõrkeelses kaubamärgis sisalduv oluline teave tegevuskoha, pakutava kauba või teenuse kohta esitada ka eesti keeles, kuid sõna *plaza* ei sisalda seaduses nimetatud olulist teavet, ja seetõttu ei ole alust nõuda sellele eestikeelset tõlget.“

Kahjuks ei ole Keeleametil alust nõuda eesti-keelset tõlget ka võõrkeelsetele ärinimedele, mis kõigi nende *plaza*'de seintele kantud on ja mis paistavad õige kaugele nii öösel kui ka päeval.

Plaza'st veelgi arusaamatum oli inimeste jaoks ühele hiigelsuurele kaubanduskeskusele pandud nimi **T1 Mall of Tallinn**. Selliste veidrate ja võõrapäraste äri- ja ettevõtetanimede puhul meenub maailma kuulsaim teadlane Sir Isaac Newton, kes on öelnud: „Ma suudan välja arvutada, kuidas taevakehad liiguvad, kuid mitte inimeste rumaluse suurust.“

Oli see siis tingitud arusaamatust nimest või millestki muust, kuid veidra nimega kaubanduskeskuses kiratses äritegevus mitu aastat. Uus omanik otsustas vahetada nime, milleks sai lihtsalt **T1 keskus**. Viimastel andmetel jõudis keskus 2025. aastal lõpuks kasumisse.

Kehtiva seadusega ei ole võimalik võõrkeelseid, segakeelseid ega isegi koledaid ärinimesid ära keelata, kuid ükski seadus ei keela tunnustada neid, kes on oma ettevõttele pannud ilusa eestikeelse nime. Kuna äriseadustiku ärinime keelt reguleeriva sätte muutmissetpanekud ei ole poliitikute toetust leidnud, seadis „Eesti keele arengukava 2021–2035“⁵ eesmärgiks sõnastada äri- ja ettevõtetanime hea tava ning soosida nende nimede õigekeelsust. Keeleamet koostas äri- ja ettevõtetanime hea tava⁶ 2023.

⁵ https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-09/htm_eesti_keeles_arengukava_2020_a4_web.pdf

⁶ <https://www.keeleamet.ee/keeleameti-tegevused-ja-eesmargid/keelepoliitika-elluviimine-ja-arendamine/ari-ja-ettevotthenime-hea>

2026. aasta ettevõtetanimete võistlus kuulutati traditsiooniliselt välja emakeelepäeval.

Nimevõistluse auhind antakse

2026. aastal välja 11 kategoorias:

- 1) tootmisettevõtte;
- 2) teenindusettevõtte (sh kaubandus, toitlustus, majutus);
- 3) vabaihendus;
- 4) haridus- ja kultuuriasutus (huvikoolid, raamatukogud, rahvamajad jms);
- 5) aasta uustulnuk (äriregistri esmakanne on tehtud 14.03.2025 kuni 15.09.2026);
- 6) õpilasfirma (registreeritud Junior Achievement Eestis 2025/2026. õppeaastal);
- 7) .ee lõpuga internetaadress ehk rahvusdomeeninimi (domeen ei tohi olla suunatud teisele domeenile);
- 8) kaubamärk (registreeritud Patendiametis või Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ametis; kaubamärgi omanik on Eesti ettevõtte);
- 9) ettevõtte tunnuslause;
- 10) ettevõtte nimelugu;
- 11) rahva lemmik.

Kandidaatide saab kuni 15.

septembrini 2026 esitada aadressil www.emakeeleselts.ee/koik-teated/ehe-eesti-2026/.

Esita oma kandidaat nimekonkursile ja aita väärtustada häid eesti-keelseid ettevõtetanimet!

Oma lemmiknimesid saavad esitada kõik, sealhulgas ettevõtjad ise.

aastal. Selles on öeldud, et ettevõtjad võiksid nimevalikul lähtuda muu hulgas ka ettevõtte nime võistluse „Ehe Eesti – Eesti ettevõttele eesti nimi“ kriteeriumidest: „**Ilus eesti äri- või ettevõtte nimi on eestikeelne, kõlalt ja kirjapildilt eestipärane, kujundlik ja eristamisvõimeline. Ehedal eesti ettevõtte nimel on oma lugu, mis kajastab nimepaneku põhjendust, nt seost ettevõtja tegevusvaldkonnaga, aja- või kultuurilooga, ettevõtja endaga.**“

Nii on nimevõistlusel väga oluline roll, et avalik ruum oleks valdavalt eestikeelne ning meie ettevõtte eelistaksid ilusaid, kõlavaid ja tähenduslikke eestikeelseid nimesid.

OK